

Питання до іспиту

Методика навчання української мови

Теоретичні питання

1. Методика навчання фонетики, графіки й орфоєпії. Етапи вивчення фонетики. Аспекти вивчення звуків у шкільному курсі української мови. Вивчення фонетичних понять (по класах).
2. Вивчення фонетичних понять (звуки мови, чергування звуків). Система вправ з фонетики. Використання словесних ключів при вивченні фонетики. Фонетичний розбір.
3. Методика навчання лексики. Етапи вивчення лексичного матеріалу. Формування лексичних навичок. Функціонально-змістові таблиці з лексикології. Тематичний принцип організації словникової роботи. Вивчення лексичних понять (по класах).
4. Вивчення синонімів, антонімів. Вправи на пояснення значень слів, семантичне групування слів, аналіз лексичних засобів тексту, складання словосполучень, речень, тексту.
5. Методика фразеології. Методи вивчення фразеологічного матеріалу (спостереження та аналізу мовних явищ, вправ). Засвоєння різних типів фразеологізмів.
6. Прийоми роботи з фразеологізмами (семантизації фразеологічного матеріалу, формування умінь та навичок використання фразеологічного матеріалу). Тренувальні вправи з вивчення фразеології.
7. Методика вивчення будови слова і словотвору. Напрями дослідження словотвору. Засвоєння понять морфеміки та словотвору.
8. Морфемні та словотвірні вправи. Морфемний та словотворчий аналіз слова. Вивчення морфемних та словотвірних понять (по класах).
9. Загальні питання методики вивчення граматики. Місце граматики в шкільному курсі української мови. Пізнавальне і практичне значення граматики. Вивчення граматичних тем (по класах).
10. Основні напрями у методиці навчання граматики (логіко-граматичний, психологічний, елементарно-практичний, формально-граматичний, семантико-граматичний, структурно-семантичний, комунікативно-діяльнісний).
11. Методи (інформаційно-рецептивний, спонукально-репродуктивний, проблемний) і прийоми (граматичний розбір, постановка граматичного питання, алгоритмізації) навчання граматики.
12. Методика вивчення частин мови. Підходи до вивчення морфології. Специфічні принципи і прийоми вивчення частин мови.
13. Особливості вивчення самостійних та службових частин мови (по класах). Морфологічний розбір.
14. Методика вивчення синтаксису. Зміст і завдання навчання синтаксису. Методичні принципи навчання синтаксису. Прийоми навчання синтаксису.
15. Засвоєння словосполучення та речення на уроках української мови (по класах). Синтаксичний розбір простого та складного речення.

16. Методика навчання орфографії. Погляди на навчання орфографії. Основні орфографічні терміни (орфографічні навички, орфографічні вміння, орфографічне правило, орфограма, орфографічна пильність, орфографічна дія, орфографічна помилка).
17. Поняття орфограми та орфографічної навички. Типи орфограм за графічним вираженням, буквені та небуквені, варіантні та безваріантні. Орфографічний розбір.
18. Види орфографічних вправ (орфографічний аналіз, списування, творчі вправи, коментоване письмо, з елементами програмування). Етапи виконання вправ.
19. Види навчальних диктантів (слухові, зорові, коментовані, попереджувальні, вибіркові, пояснювальні, словникові, вільні, творчі, графічні). Робота з орфографічним словником.
20. Методика навчання пунктуації. Завдання, лінгвістичні та лінгводидактичні принципи навчання пунктуації. Вивчення пунктуації (по класах).
21. Види вправ з пунктуації: пунктуаційний розбір інтонаційно-сміслові вправи, списування, диктанти. Робота над пунктуаційними помилками.
22. Лінводидактичні основи словникової роботи. Завдання словникової роботи. Зміст і форми словникової роботи. Принципи здійснення словникової роботи: позамовний, синтагматичний, парадигматичний, функціональний, контекстуальний.
23. Словникові вправи (лексичні, лексико-граматичні, лексико-стилістичні, лексико-орфографічні). Лексична робота на уроках граматики. Виконання лексикологічних вправ під час вивчення будови слова та словотвору, частин мови.
24. Робота над словом на уроках літератури та інших предметів. Робота з тлумачними та іншими лінгвістичними словниками. Формування лексичних умінь та навичок.
25. Розвиток зв'язного мовлення учнів 5-11 класів. Фази мовлення. Основні напрями роботи з розвитку мовлення: збагачення словникового запасу учнів і розвиток граматичної будови їх мовлення, засвоєння норм української літературної мови, формування в учнів і навичок сприймати й відтворювати чужі та будувати власні усні й писемні висловлювання.
26. Методичні принципи мовленнєвої підготовки учнів: єдність розвитку мовлення й мислення; взаємозв'язок розвитку усних й писемних видів мовленнєвої діяльності; випереджальний розвиток усного мовлення; взаємозв'язок роботи з розвитку мовлення на уроках мови і літератури.
27. Мовленнєвознавчі поняття та шляхи їх засвоєння. Відомості про мовлення і спілкування, діалог, монолог, текст, актуальне членування речення, типи мовлення.
28. Види, жанри висловлювань (творчих робіт). Специфічні прийоми та засоби засвоєння мовленнєвознавчих понять. Пропедевтичні, кумуляційні, тренувально-мовленнєві та творчі вправи з РЗМ.
29. Ознайомлення з мовленнєвими нормами та комунікативними якостями мовлення. Засвоєння рецептивних та продуктивних видів мовленнєвої діяльності.
30. Удосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності. Аудіювання, читання. Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності. Говоріння, письмо.

31. Аналіз тексту на уроках української мови. Методика проведення різних видів переказів (детальний, стислий, вибірковий, творчий переказ).
32. Методика навчання творів. Класифікація шкільних творів за метою, формою, ступенем самостійності, джерелами матеріалу, складністю, способом викладу думок. Помилки в мовленні учнів.
33. Вимоги, особливості та критерії оцінювання учнівських переказів та творів (по класах).
34. Предмет і завдання стилістики у школі. Стыль. Стылістычна норма. Функціонально-стылістычне спрямування у вивченні мови. Робота зі стылістыки у 5-7 класах.
35. Узагальнення і систематизація набутих знань зі стылістыки у 8-9 класах. Формування стылістычних умінь та навичок. Стылістычні вправи (супровідні, спеціальні, на закріплення і поглиблення знань і навичок).
36. Етапи вивчення риторики у школі. Елементи риторики в 5-9 класах.
37. Уроки риторики в старших класах. Зміст розділу “Риторика” і методичні прийоми навчання. Напрями формування риторичних умінь. Лінії роботи з формування риторичних умінь і навичок.
38. Навчання української мови в 10-11 класах. Мовна, мовленнєва, предметна, прагматична, комунікативна, етнокультурологічна, соціокультурна компетенція. Методика узагальнення та систематизації загальних відомостей про мову.
39. Поглиблення і систематизація знань, умінь і навичок з культури мовлення, стылістыки і риторики. Традиційні та нетрадиційні уроки в 10-11 класах.
40. Лінгвістычний аналіз художніх текстів на уроках літератури. Прийоми удосконалення мовних умінь та навичок під час вивчення літератури: спостереження, стылістычний аналіз, використання елементів лінгвістычного коментаря.
41. Роль і місце позакласної роботи в системі навчання української мови. Принципи позакласної роботи.
42. Форми і зміст позакласної роботи. Систематичні та епізодичні форми позакласної роботи. Олімпіади, конкурси, гуртки та факультативи з української мови.
43. Шкільний кабінет української мови – осередок позакласної роботи. Обладнання кабінету української мови. Засоби навчання української мови в шкільному кабінеті.
44. Організація методичної роботи вчителів української мови. Значення і форми методичної роботи. Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів.
45. Робота методичних об'єднань. Мета і завдання методичних об'єднань. Методична оперативна нарада, шкільні науково-практичні конференції, педагогічні читання, теоретичні семінари, семінари-практикуми, психолого-педагогічні семінари, методичні консультації, відкриті уроки, взаємовідвідування уроків та позакласних заходів.
46. Підготовка та проведення уроку української мови. Використання державного стандарту, навчальних програм, підручників та методичних посібників при підготовці до уроку. Можливості використання сучасних засобів навчання.

Практичні питання

1. Підготуйте фрагмент уроку із проведення фонетичного аналізу слова (5 клас).
2. Доберіть матеріал для вправ на спостереження за мовним матеріалом, тема “Співвідношення звуків і букв” (5 клас).
3. Підготуйте фрагмент уроку, тема “Омоніми” (5 клас).
4. Доберіть матеріал для вправ до теми “Професійно-виробнича лексика” (10 клас).
5. Доберіть завдання для формування у десятикласників лексичних умінь і навичок розпізнавати і вживати архаїзми.
6. Доберіть 10 різнотипних фразеологізмів та різні шляхи їх семантизації.
7. Підготуйте фрагмент уроку фонетики із використанням прямої та зворотної транскрипції (10 клас).
8. Доберіть матеріал для вправ: на пояснення значень слів; семантичне групування слів; аналіз лексичних засобів тексту; складання словосполучень, речень, тексту (10 клас).
9. Сплануйте урок, спрямований на лексикографічну роботу (10 клас).
10. Укладіть власне фразеологічні та комбіновані вправи для перевірки знань із фразеології (6 клас).
11. Підготуйте фрагмент уроку “Розбір слова за будовою”, заплануйте графічний диктант (5 клас).
12. Доберіть 10 ігрових вправ до вивчення мовного матеріалу, визначте клас, тему уроку та призначення вправи.
13. Опишіть методику застосування таких прийомів навчання граматики: граматичний розбір, порівняння граматичних категорій, постановка граматичного запитання, алгоритмізація. Наведіть приклади.
14. Опишіть методику проведення різних типів морфологічного розбору (по класах).
15. Опишіть методику проведення та перевірки попереджувального, словникового, вільного та контрольного диктанту.
16. Доберіть дидактичний матеріал і сформулюйте до нього завдання, які підвели б учнів до такого висновку: прикладка – це особливий вид означення.
17. Підготуйте фрагмент уроку із проведення словникової роботи, використовуючи цікавий мовний матеріал. Визначте, яку форму ви обрали і в чому її суть.
18. Сплануйте фрагмент уроку із проведення контрольного читання мовчки (8 клас), з’ясуйте норми, способи перевірки та критерії оцінювання.
19. Сплануйте урок із написання вибіркового переказу (9 клас). З’ясуйте вимоги та критерії оцінювання такого переказу.
20. Сплануйте урок із написання твору-опису пам’ятки історії та культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі (8 клас).
21. Сплануйте систему позакласних заходів з української мови для 6 класу.
22. Сплануйте урок написання твору-роздуму “Істинні та фальшиві цінності в житті людини” (7 клас).
23. Складіть тематичний план роботи гуртка з української мови, дайте йому назву (9 клас).
24. Сплануйте урок риторики на тему “Виступ проблемного характеру на зборах, семінарах” (10 клас).